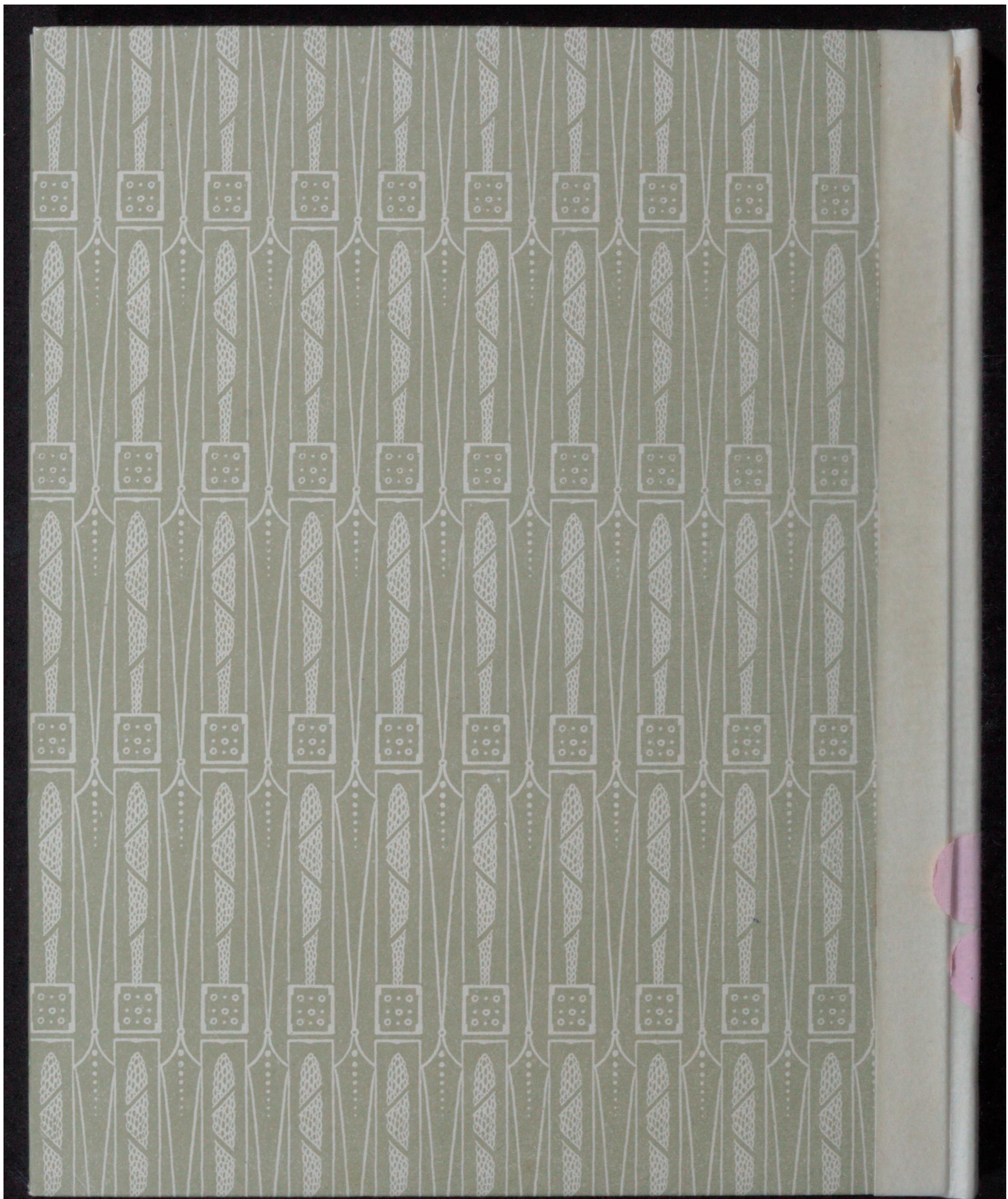
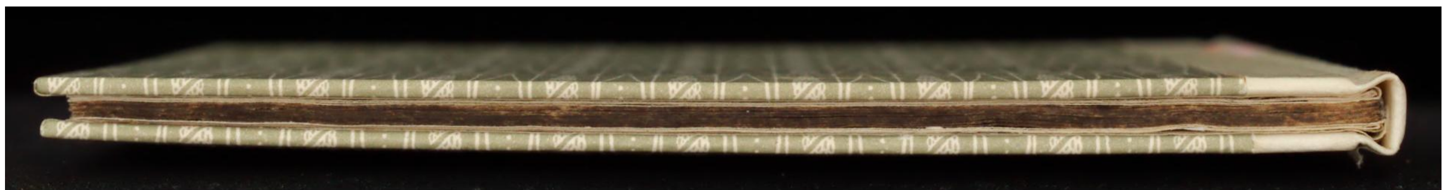

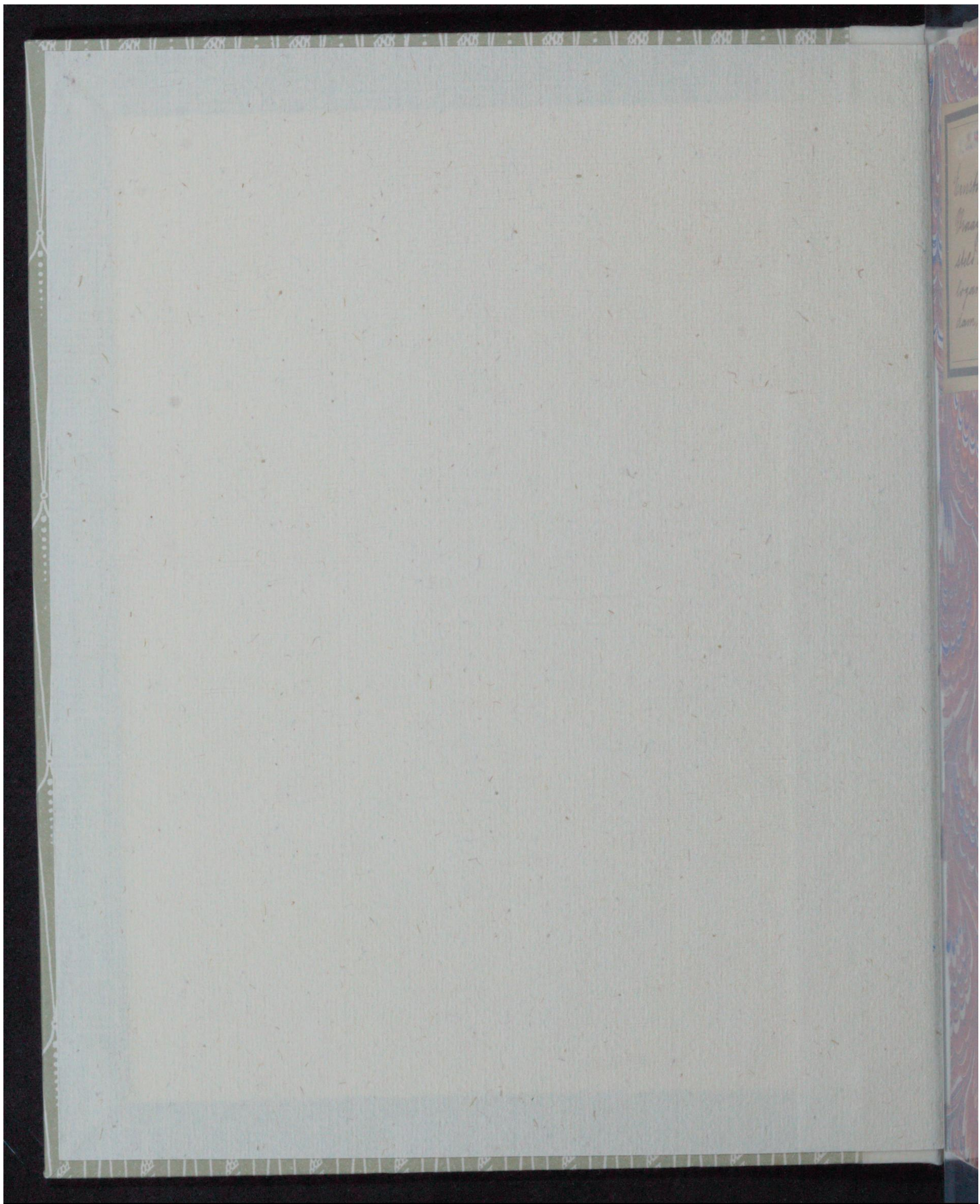

2201
B
6

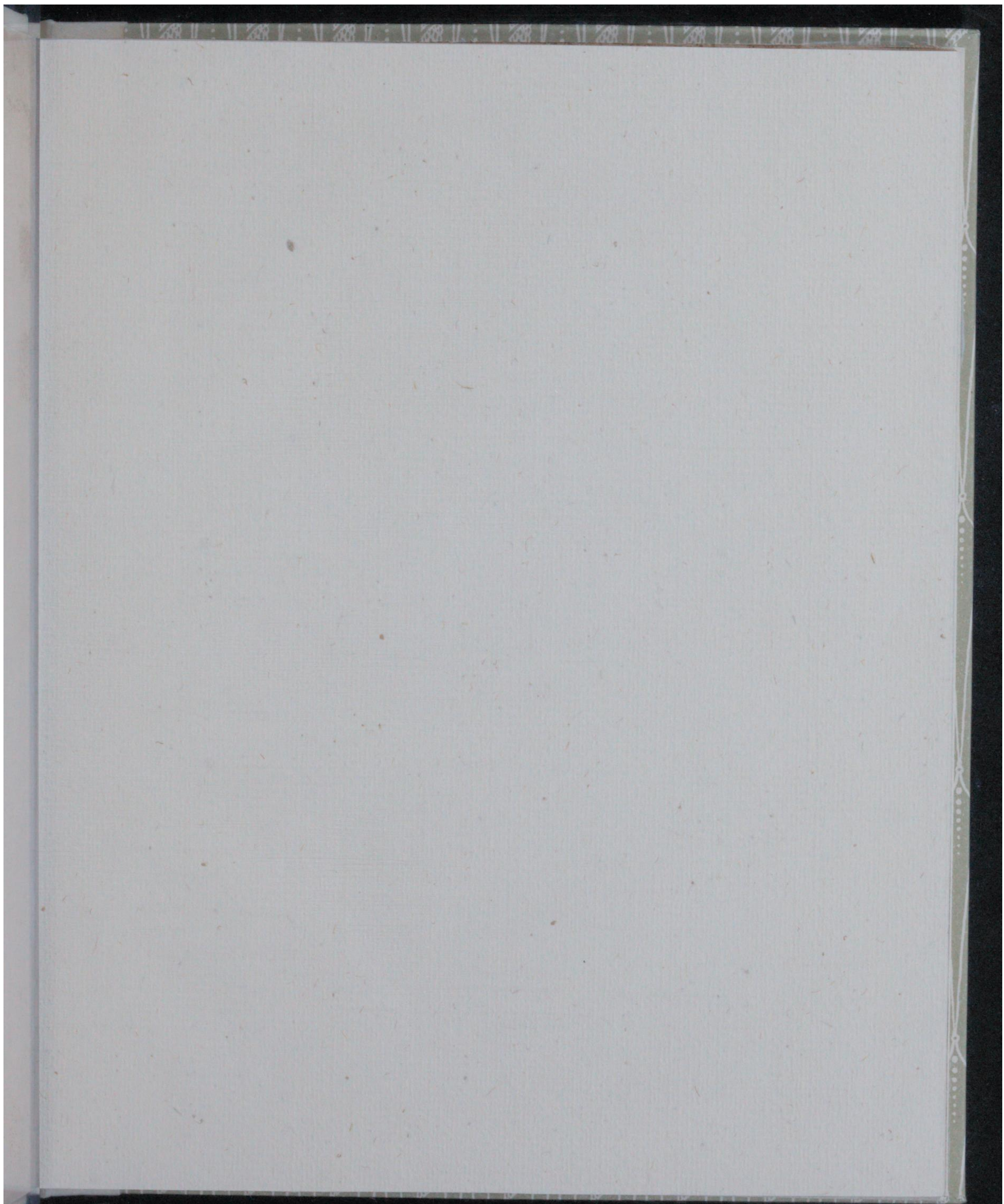

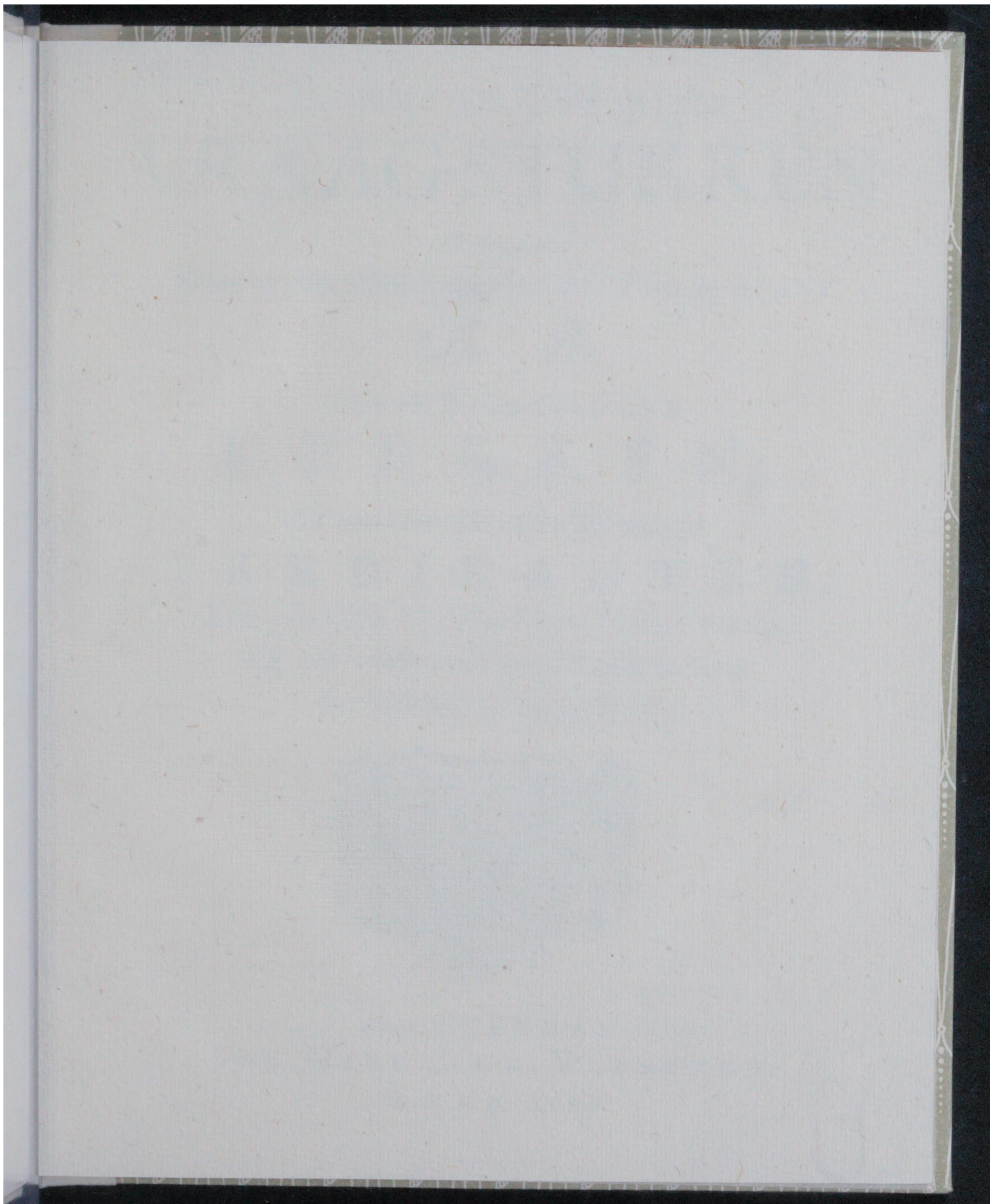
Ernstige en gewichtige
Vraag-stukken voorge-
steld door wylen den.... Theo
logant A. B.... t'Amster-
dam, 1666.

Ernstige en Gewigtige
VRAAG-STUKKEN

Voorgesteld
Door wylen den Hooggeleerden THEOLOGANT

A. B.

Aan alle EVANGELISCHE
KERKKEN;
En voornamentlik aen alle soodanige
PREDIKANTEN,
Die, als of sy GESANTEN GODS waren,
sig een hooger als menschelik beroep
en authoriteit aanmatigen.

t'AMSTERDAM,
Voor GEERAARD VRYLEVEN.
ANNO 1666.

Aen den
Christeliken Lezer.

DAt onse Heer en Saligmaker *Iesus Christus* op der aarden sijnde, in alle voor-vallen omtrent sijn' heilige Leere en Lijden, sig seer doot-lang-en saft-moedig gedragen, ende ook sijn' discipulen geleerd heeft, Matth. 11, 29.
hem bysonderlik daer in naar te volgen, als mede dat des niet jegenstaende, in de vergaderingen der Christenen, korts na de *H. Apostolen*, 2 Tim. 3. 2 Pet. 2. v. 1. 2.
allengs en van tijden tot tijden, meer en meer gekomen zijn, *Leeraars*, die voorwendende, als 2 Cor. 11. 15.
Gesanten in Godes en Christus naam te spreken, en dien volgende gansch geloofwaardig te wesen, nogtans in tegendeel van een soo hovaardigen, roekelosen, en wreeden geest gedreven sijn geworden, dat sy alle andere Christenen en Vergaderingen, die in eenige deelen des geloofs van haar verscheelden, soodanig veragteden, *anathematiseerden*, en veroordeelden, 2 Petr. 2. 12.
gelijk of de selve hier van alle menschen gevloekt, en namaals van Gode in der eeuwigheid, nevens de helsche Duivelen gestraft behoorden en souden werden: is kennelik.

Ende dat door het ontbeeren der gemelde Jud. v. 18.
Christelike deugden, en door de selve roeke- 2 Petr. 2. v. 1. 2.

lose gebreken, veroorsaakt zijn, de menigvuldige *Secten*, scheuringen, en onderlinge klein-agtingen, veroordeelingen, en wrede vervolgingen, der gemeene Christenen, die in de voorgaande, en onse eeuwe in swang geweest sijn, en nog gaan, meen' en vertrouw ik, dat de Christelike Lezer ook wel sal bekennen.

Sulks dienvolgende geen' der opgemelde Leeraren en *Secten*, met waarheid souden konnen seggen, van Gode met dien ootmoedigen, vreedsamen Christeliken geest begenadigd en begaafd te zijn.

Ende indien de Christelike Lezer sijn' gedagten wijders laat gaan, over de menigvuldige *Secten* der Christenen, die somtijts in eenig Land ofte *Republik* malkanderen geduld hebben, soo meen' ik, dat hy doorgaans bevinden sal waaragtig te wesen, dat die onderlinge verdraagsaamheid aldaer gepleegd is, en soo lang heeft konnen werden, als de hooge Overigheid, van Gode begaafd zijnde, met dien vreedsamen saftmoedigen Christeliken geest, gemelde Leeraars en *Secten* of Vergaderingen, soodanig heeft konnen bedwingen, dat hun laat- *Rom.* 13. 3.
dunkende roekeloose en wreede aart niet uitgebarsten is, van kleinagtinge tot veroordeelinge en vervolginge onder malkanderen.

Im-

Immers en ten minsten, ingesien zijnde van eenige jaren herwaarts, de verscheide *Secten* der Christenen die *Holland* bewoonen, ende aanmerkende in alle de selve Vergaderingen, dog voornamentlik in die welke aldaar door den *Staat* geauthoriseerd en geapprobeerd werd, (de goede vreedsame niet te na gesproken) eenige, en by den eenvoudige, als ook quaadwillige toehoorderen meest geagte Leeraars, seer weinig begaafd te wesen, met opgemelde Christelike deugden; soo is waaragtig, dat men groote reden heeft, den almagtigen goeden God te dancken en te loven, dat hy gedurende dese on-christelike hardigheid der kerkelike Vergaderingen, door sijn' on-eindelike wijsheid en genade, de *Souveraine* Vergaderinge der Ed: Gr: Mog: Heeren Staten van *Holland* en *Westvriesland*, zijnde onse hooge wettige Overheid, meest altijt begenadigd en gezeegend heeft, en nog begiftigd en zeegend, met soodanige wijsheid, dat de selve, als mede de *subalterne* Regeerders in de Steden en ten platte Landen, de allerlaatdunkenste en roekelooste Leeraren, met soodanige safte en voorsigtige middelen hebben ingetoomd, ende nog intoomen, dat die, de onderdrukkinge en vernietiginge van alle andere Christelike

Vergaderingen, niet hebben konnen veroorſaken.

Nu met duſdanige gedagten beeſig zijnde, en ſomtijds die in 't by zijn van andere vredelievende Chriſtenen uitende, is my door een der ſelven, behandigd, dit *geſchreven Duyts Tractaetjen*, met verſekeringe, dat het was, een getrouwe kortbegrijpende overſettinge, van 't gunt in den jare 1645 door een ſeer groot Gods-geleerde en vreedſaam Chriſten, nu onlangs overleden, in de Latijnſe tale was doen drukken, onder eenen anderen *Titul*, en ſonder naam des *Autheurs*; welk alſoo niet meer te bekomen, en naar 't ſeggen van veelen ſwaar te verſtaen is, ſelfs voor de ſulke die in de Latijnſe tale al wel ervaren ſijn, my dit duits geſchrift des te aangenamer heeft gemaakt, ſulks ik het ſelve lezende en herlezende, met grooten aandagt, meer en meer heb geoordeeld bequaam te ſijn, om de verſcheiden *Secten* en Vergaderingen der Chriſtenen, in dit ons Vaderland, nederiger en ſaftmoediger onder malkanderen, als mede eerbiediger en gehoorſamer omtrent de reſolutien en ordonnantien van hare wettige Overheid te maken.

1 Cor. 3.3. 4. Gal. 5.15.

En dien volgende heb ik als een vreedlievend Chriſten en Onderdaan, my verpligt gevonden,

vonden,

vonden, het ſelve u mede te deelen. Vaar wel, lees ſonder voor-oordeel, met aandagt, om Gode ende de wettige Overheid te geven 't geen haar toekomt, en dank den goeden God, die u geen als Chriſtus ligt juk heeft opgelegt, ende aan alle de ingeſetenen van onſe *Vrye Republik* de genade doet, onder het ondragelike juk der kerkeliken niet te moeten ſugten.

Rom. 13. 1. 7.

Matt. 11. 29. 30.

G. V.

Ernſtige en gewigtige
VRAAGSTUKKEN
Allen Evangeliſche Kerken voorgeſteld.

I.

O Chriſten-vergadering, wie gy zijt, die de ſchriften van het Nieuw en Oud Verbond voor het eenig rigtſnoer uws geloofs en uwer werken aanneemt, u ſpreek ik aan, en ſeg.

Dewijl gy bekend, dat God de Chriſten-kerk op geen ander fondament heeft geboud, dan op Chriſtus, die ſig de ſelve door ſijn eigen bloed verkregen heeft, en alſoo haar eige Heer, Bruidegom, en Wetgever geworden is, ſoo moet gy ook bekennen, dat'er in het opregt en behorelik Kerkbeſtier nietwes en mag werden gepleegd, dan 't geen ongetwijffeld door Chriſtus ingeſteld is, of ten minſten goedwillig toegelaten werd.

I I.

En dewijl gy bekend, dat Chriſtus aan ſijn Kerke, getrouwelik in Gods Verbond blijvende, belooft heeft; dat ſijn Geeſt en ſijn Woord van haar niet ſal wijken, ſoo lang de Wereld duurd; ſoo moet gy wel onderſoeken, of de ſelve van u niet en zijn geweeken, op dat gy niet dubbeld-bondbreukige bevonden werd, indien gy, dus Geeſt en Woordeloos zijnde, niet te min de Kerk als regt en magt hebbende beſtierd.

I I I.

Gy bekend ook, dat Chriſtus alle makkers, en ſijn Woord alle andere woorden uytſluit, van dat byſonder werk, waar toe ſy beide den Kerke van God gegeven zijn.

I V.

En gy bekend, dat God dit beloofde Woord den kerke gegeven heeft, tot een gants volkomen ongetwijfeld en waaragtig uitwendig middel, door 't welk ſy de ſaligheid gewiſſelik ſoude konnen verkrijgen.

V.

Want indien dat *Woord* ſoodanig niet en waar, ſoo ſou 't geloof aller Chriſtenen, dat hier op geboud is, niet dan een waan ſijn geweeſt, 't welk verre zy.

V I.

En dewijl gy dit ook bekend, moet gy, wel overleggen, of niet God ende Chriſtus daarom van eerſten af gewilt ende ingeſteld heeft, dat

 de

de voornaamſte dienſt des Niewen Verbonds beſtaan ſoude in de opregte verkondiginge des Evangeliums, die geſchieden moeſt uyt Gods laſt, en in ſijn plaatſe, door Dienaren daar toe byſonderlik afgeſonden, ende met een gants ongetwijfeld waaragtig Woord begiftigt.

V I I.

Ende ik weet gy bekend, dat Johannes de Dooper, de Heer Chriſtus, ende ſijne Apoſtelen ſoodanige verkondigers des Evangeliums zijn geweeſt.

V I I I.

Namentlik dat ſy in 't verkondigen een geſproken Woord hebben gebruikt, dat t'eenemaal en van ſijn eigen ſelfs onverdervelik, onverwerpelik, geſond, ende in der Ewigheid durende is geweeſt, en men van al 't ſelve ſeggen kon: *u woord is de waarheid.*

I X.

Sulks ſy Godes geſanten zijnde, ende ſijn perſoon bekledende, het den toehoorderen, haer hoorende ſpreeken, even ſoo veel was, als of ſy God hoorden ſpreeken.

X.

Gy bekend ook, dat 'er gelijk maar een Evangelium (*a*) ſoo ook maar een waaragtig Woord des Evangeliums is, (*b*) dat de Waarheid is en genaamd werd (*c*) ende dat alle die dit woord als Chriſtus geſanten hebben te verkondigen (*d*) van hem werden geſonden met een bepaalde en ganſch kennelike laſt, (*e*) ende dat ſy van hem werden voorſien met bequame gaven, om ſig in hun ampt wel te konnen quijten. (*f*)

(a) *Gal.* 1. *v.* 6. 7. (b) *Gal.* 1. *v.* 8. 9. (c) *Joh.* 17. *v.* 14. 17. *Eph.* 1. *v.* 13. 1 *Pet.* 2. *v.* 2. 1 *Teſſ.* 2. *v.* 13. 2 *Cor.* 1. *v.* 18. 19. 20. 2 *Cor.* 7. *v.* 14. 1 *Pet.* 1. *v.* 25. (d) 2 *Cor.* 5. *v.* 20. 1 *Teſſ.* 2. *v.* 13. (e) *Eph.* 4. *v.* 11. 1 *Cor.* 2. *v.* 12. 13. 16. *Act.* 5. *v.* 20. *Rom.* 6. *v.* 17. *en cap.* 16. *v.* 17. 1 *Cor.* 4. *v.* 17. 2 *Joh.* *v.* 9. 10. *Jud.* *v.* 3. (f) 2 *Cor.* 3. *v.* 5. 6. *en cap.* 4. *v.* 1. 2. *en cap.* 6. *v.* 4. 7. *en cap.* 7. *v.* 14.

X I.

En gy moet bekennen, dat Chriſtus ten tijden der Apoſtelen ook aan byſondere Kerken, dienaren gegeven hebbende, (*a*) om dat opregte woord, als ſijn geſanten (*b*) te verkondigen, de ſelve (*c*) met een bepaalde ende bekende laſt huns geſantſchaps (*d*) als ook met de gaven daar toe nodig, voorſien heeft, (*e*) ſulks ſy dienvolgende hunnen laſt behorelik hebben volvoerd, (*f*) of vermogen en konnen volvoeren. (*g*)

(a) *Eph.* 4. *v.* 11. *Tit.* 1. *v.* 5. 6. 7. 1 *Cor.* 14. *v.* 37. (b) *Tit* 1. *v.* 5. 6. 7. 9. *en cap.* 2. *v.* 7. 8. 2 *Tim.* 2. *v.* 2. *Eph.* 4. *v* 12. 13. 14. 15. (c) 2 *Cor.* 1. *v.* 1. 19. *en cap.* 5. *v.* 20. *Tit.* 1. *v.* 5. 6. 7. 1 *Cor.* 4. *v.* 1. 2. 1 *Teſſ.* 1. *v.* 1 *en cap.* 2. *v.* 13. (d) 2 *Tim.* 4. *v.* 2. *en cap* 2 *v.* 2. *Tit.* 1. *v* 9. (e) 2 *Cor.* 1. *v.* 1. *en cap.* 2. *v.* 12. 13. 14. 15. 16. 2 *Tim.* 1. *v.* 13. 14. *en cap.* 2. *v.* 2. *Tit.* 1. *v.* 9. 10. 11. *Act.* 15. *v.* 24.

v. 24. *Rom.* 6. *v.* 17. *en cap.* 16. *v.* 17. 2 *Joh. v.* 9. 10. (f) 2 *Cor.* 1. *v.* 19. *en cap.* 3. *v.* 5. 6. *Act.* 14. *v.* 22. 23. *en cap.* 20. *v.* 17. 18. 20. 21. 25. 26. 27. 32. 2 *Tim.* 2. *v.* 2. *Tit.* 1. *v.* 9. 10. 11. (g) *Act.* 20. *v.* 28. 31. 32. 2 *Tim.* 2. *v.* 2.

XII.

Gy bekend dan, dat het Evangelisch woord der eerste verkondigers, ende deeser bysondere dienaren, het eenig woord, van Christus belooft, was; sulks geen onderscheid in 't woord, maar wel in de personen is geweest: want de eerste verkondigers en konden nog en wilden van de suiverheid des Woords, 't sy wetens ofte onwetens wijken; maar de bysondere Dienaren konden 'er by blijven, of ook wetens of onwetens van afwijken. Timotheus, (*a*) Titus, (*b*) Epaphras, (*c*) Tichicus (*d*) en diergelijken hebben de verborgentheid des woords ende des geloofs, die hen toevertroud was, in een goede conscientie bewaard, (*e*) ende in de openbare Godsdienst besteed: (*f*) maar Diotrephes, Hymeneus, Alexander, Philetus, en andere diergelijke, hunne gaven versuimende, ofte hunne sinnelikheden en passien involgende, zijn wetens ofte onwetens van dat suivere woord geweken: Dog andere nog by de suiverheid des woords blijvende, ende hunne sinnelikheden ook involgende, bestededen 't selve woord niet met genoegsame yver, tot de eenparige opbouwinge des Evangeliums.

(a) 1 *Cor.* 16. *v.* 10. 1 *Tim.* 4. *v.* 6. (b) 2 *Cor.* 8. *v.* 23. *en cap.* 12. *v.* 18. (c) *Colos.* 1. *v.* 7. (d) *Colos.* 4. *v.* 7. (e) 2 *Cor.* 8. *v.* 23. (f) 1 *Cor.* 3. *v.* 10. 11. 12. (g) 1 *Tim.* 1. *v.* 3 4. 2 *Cor.* 11. *v.* 13. *Act.* 20. *v.* 29. 30. 3 *Joh. v.* 9. 10. 1 *Tim.* 1. *v.* 19. 20. 2 *Tim.* 2. *v.* 16. 17. 18. 1 *Joh.* 2. *v.* 8. 19. 26. *Phil.* 1. *v.* 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

XIII.

Gy bekend daarenboven, dat het volk ten dien tijde de opregte salving had, ende de waerheid kende, (*a*) dat het in de selve bleef, ende bevestigd was, (*b*) dat het vervuld ende verrijkt was met alle nodige kennisse, (*c*) dat het een even-dierbaar ende heilig geloof onderling met de Apostelen had, (*d*) dat het de leer der selven, even gelijkse verkondigd was, geleerd ende ontfangen had, (*e*) datse de selve ook behouden kon, (*f*) dat het in gelove, in woord, in kennisse, ende in alle naarstigheid overvloedig was, (*g*) dat het in de waarheid des Evangeliums bleef, (*h*) dat het in het woord der waarheid, ende in het saligmakend Evangelium, door den H. Geest versegeld was, (*i*) dat het de heiligmaking des Geest, 't geloof der waarheid', (*k*) en 't voorbeeld der Apostolische leere had (*l*) en dat het de geesten kon beproeven, of sy uit God waren, (*m*) dat het in 't geloof gesond was, of konde zijn, (*n*) en vast blijven staan, sonder beweegt te werden van de hoope des Evangeliums welk het geleerd had, (*o*)

dat het wist, hoe 't most wandelen om God te behagen, (*p*) en dienvolgende (*q*) dat eenig geloof kende: (*r*) sulks het volk ligtelik konnende merken, of en welke dienaren van 't suivere woord weeken, evenwel buiten gevaar was, indien 't maar sijn gaven gebruikte, (*s*) al quamen die dienaren gansch af te wijken.

(a) 1 *Joh.* 2. *v.* 20. 21. 27. (b) 1 *Pet.* 5. *v.* 12. 2 *Pet.* 1. *v.* 12. (c) *Rom.* 15. *v.* 14. 1 *Cor.* 1. *v.* 5. 6. 7. 8. (d) *Rom.* 1. *v.* 8. 12. 2 *Pet.* 1. *v.* 1. *Jud.* *v.* 20. (e) *Rom.* 16. *v.* 17. 2 *Tess.* 2. *v.* 15. 1 *Cor.* 15. *v.* 11. *Heb.* 10. *v.* 26. *Act.* 8. *v.* 14. (f) 1 *Cor.* 11. *v.* 2. *Act.* 2. *v.* 42. (g) 2 *Cor.* 8. *v.* 7. (h) *Gal.* 2. *v.* 5. (i) *Eph.* 1. *v.* 13. (k) 2 *Tess.* 2. *v.* 13. (l) *Rom.* 6. *v.* 17. *Iud.* *v.* 3. (m) 1 *Ioh.* 4. *v.* 1. 2. 3. 2 *Ioh.* *v.* 9. 10. *Heb.* 13. *v.* 9. (n) *Tit.* 1. *v.* 13. *Apoc.* 2. *v.* 25. (o) *Col.* 1. *v.* 23. (p) 1 *Tess.* 4. *v.* 12. (q) *Heb.* 11. *v.* 6. (r) *Eph.* 4. *v.* 5. (s) 1 *Ioh.* 2. *v.* 20. 21. 24. 26. 27. 28. 2 *Ioh.* *v.* 9. 10.

XIV.

En hoewel sommige bysondere dienaren zijn afgeweken, soo moet gy bekennen, dat de gaven der geener die staande bleven, niet minder te agten waren, ende dat sy evenwel met een gansch en gaar waaragtig woord waren ingesteld ende bevestigt. Even gelijk onse Voorouders in een volkome heiligheid waren geschapen, hoewel sy konden en zijn vervallen.

XV.

Als de opregte Dienaren het woord verkondigden aan een volk, welk hen voor soodanige nog niet ontfangen en bevonden had, most hun woord beproefd werden; (*a*) niet als of men 'er dwaling in vinden soude, maar om dat de twijfelende ondersoekers, van de waarheid die 'er in was, verseekerd souden zijn: ende dan plagten de gelovige van die eeuw, de selve dienaren niet meer te beproeven (*b*) maar had plaats, 't geen staat 1 *Tess.* 2. *v.* 13. *daarom danken wy* (namentlik Paulus, Silvanus, ende Timotheus) *ook God sonder ophouden, dat, als gy het woord der Predikinge Gods ontfangen hebt, gy 't selve hebt aangenomen, niet als der menschen, maar gelijk 't waarlik is, Gods woord, 't welk ook in u die geloofT, werkt.* Derhalven, gelijk nu in onse Kerke niemant van een Godvreesend dienaar vermoeden kan, dat hy willens en weetens van de waarheid sal afwijken, soo heeft ook 't volk dier eewe geen reden gehad, om iets quaads te vermoeden van dienaren, die sy trouw hadden bevonden, ende die in die suiverheid konden volharden, ten waar de selve sig dier leere onwaardig maakten, door een argerlike leer of leven; 't welk terstond van 't volk gemerkt kon werden. *Sie 't* 13. *Lid.*

(a) *Ioh.* 7. *v.* 14. 15. 16. 17. 18. 19. *Act.* 17. *v.* 10. 11. 12. (b) 1 *Ioh.* 4. *v.* 1.

XVI.

Maar daarom en vervielen sy niet terstond van hunne bedieninge, want

men

men hoopte, dat sy weder in de regte weg (*a*) en tot de suiverheid hunner eerste instellinge souden keeren; 't welk geen plaats soude hebben gehad, indien sy noit van Christus, om als Gods gesanten dat opregte woord te verkondigen, waren ingesteld geweest, ofte indien sy noit de magt van by 't selve woord te blijven, hadden verkregen: want het volgd van 't selfs, dat, die een seeker ding noit heeft gehad, daar van niet en kan vervallen, of afwijken, en nog veel min daar in blijven staan.

(a) *Apoc.* 3. *v.* 1. 2. 3. 14. 15. 16. 17. 18. 19. *Col.* 4. *v.* 17. 1 *Tim.* 1. *v.* 3 4.

XVII.

Sulks gy bekennen moet, dat men in Christus instellinge agt moet nemen op de gaven, met de welke de bysondere dienaren van Christus begiftigt zijn geweest: ende niet op het versuim ofte misbruik der selven; ende dienvolgende sullen wy, de afgeweekene voorby gaande, agt nemen op de getrouwe (*a*) die van Christus tot Gods gesanten waren ingesteld, soo dat het den toehoorders even veel was, of sy die, of dat sy God selve hoorden spreeken. (*b*)

(a) *Eph.* 4. *v.* 11. 12. 13. 14. 15. 16. (b) 2 *Cor.* 1. *v.* 1. 19. *en cap.* 5. *v.* 20 1 *Cor.* 16. *v.* 10.

XVIII.

Dit aldus voor uyt geseit zijnde, geef ik u, de naarvolgende vraagstukken in ernst, ende in de vreese des alweetenden Godts te bedenken; op dat het ligt des Evangeliums, door 't beantwoorden der selven klaarder schijne.

Heeft God ergens in de H. Schrift aan eenige dienaren sijner kerke belast, ofte goedwillig toegelaten, dat die eerste suivere, ontwijfelbare, gansch en gaar waaragtige, ende in sijn naam begonne verkondiginge des Evangeliums, evenwel in Gods naam volvoerd soude werden, ook met een woord, dat niet geheelik suiver, ontwijfelbaar waaragtig is? sulks nog de verkondigers, nog de toehoorders, wat vlijt sy ook aanwenden, verseekerd konnen zijn, dat het Gods eigen Woord is, ende dat het door sijn last, als van sijn gesanten verkondigt werd.

XIX.

Indien ja, toon die Schriftuur-plaatsen van 't bevel of van de goedwillige toelating, en ik sal de saak dieper in sien.

XX.

Indien neen, soo vraag ik verder: Of 't dan wel ymant geoorloft is, deese ontwijfelbare, ende uit Gods bevel begonne verkondiging des Evangeliums te volvoeren in Gods naam, met een woord, dat niet ontwijfelbaar waaragtig is?

XXI.

Indien ja, geef Schriftuur-plaatsen, of redenen om dat te bewijsen, en dan sal ik 'er sorgvuldig op letten.

XXII.

Indien neen, soo vraag ik verder; of dan die geen, die 't evenwel doen, den dienst plegen na Gods wil, of na hun eigen goed dunken?

XXIII.

Indien na Gods wil, toon die wille Gods, als ook redenen, en ik salse overleggen.

XXIV.

Indien na hun eigen goeddunken, soo vraag ik verder; of sy dan niet beschuldigd mogen werden, van een superstitieusen Godsdienst te plegen?

XXV.

Indien neen, geef redenen, ik sal 'er my op bedenken.

XXVI.

Dog indien dit eigentlik superstitie is, soo moet ik verder vragen: of God ergens in de H. Schrift eenige sending, of beroep heeft ingesteld, om in sijnen name een dienst te plegen, die in sijn begin ende voortgang met deese sonde besmet is?

XXVII.

Indien ja, toon de Schriftuur-plaatsen, en ik sal 'er my op bedenken.

XXVIII.

Indien neen; soo vraag ik verder; of dan die selve dienaren wel eenig wettelik ende Gode-behagend beroep hebben, om in sijn naam, ende als Godes gesanten het Evangelium te verkondigen?

XXIX.

Indien ja, geef reden van soo een uitspraak, en ik salse overleggen.

XXX.

Indien neen; soo vraag ik verder; of dan soodanige dienaren, door soo een verkondiging, kerken opregtende ende vergaderende, dat evenwel doen uit Gods bevel of goedwillige toelating?

XXXI.

Indien ja, toon Gods bevel, of goedwillige toelating, als ook reden, en ik sal'er op denken.

XXXII.

Indien neen, soo vraag ik verder: of dan die 't evenwel doen, en nochtans bekennen moeten daer toe geen goddelik bevel ofte goedwillige toelating te hebben, niet en sondigen tegen haar eigen conscientie?

XXXIII.

Indien neen: geef redenen en ik sal 'er op denken.

XXXIV. In-

XXXIV.

Indien ja; ſoo vraag ik verder: of de Gemeinte, wetende dat die Dienaren, in 't plegen van hun dienſt, tegen hunne conſcientie, ſondigen; wel verſekerd kan weſen, dat ſy, volgens eenig Goddelik bevel of goedwillige toelating, door die dienaren by een geroepen werd, om Gode een kerk te zijn?

XXXV.

Indien ja, geef redenen, en ik ſal 'er op denken.

XXXVI.

Indien neen, ſoo vraag ik verder: of een gemeente, die ſig evenwel dus laat by een roepen, wel doet?

XXXVII.

Indien ja, geef reden, en ik ſal 'er op denken.

XXXVIII.

Indien neen, ſoo vraag ik verder: of 't met Gods bevel ofte goedwillige toelating over een komt, dat het volk op duſdanige wijſe vergaderd werd, dan of 't behoorde te geſchieden door een ganſch onfeilbaar waaragtig woord, dat van eene natuer, en waarheid zy met het geen, daar God de verkondiging des Evangeliums mede heeft begonnen, ende ingeſteld?

XXXIX.

Indien 't eerſte is: toon 't goddelik bevel, ofte goedwillige toelating, als ook redenen, en ik ſal 'er op denken.

XL.

Indien 't laatſte is; ſoo vraag ik: of niet de H. Schrift van 't Oud en Nieu Verbond ſoodanig woord is?

XLI.

Indien niet, geef redenen, op dat ikſe overlegge.

XLII.

Indien ja, ſoo vraag ik: of 't met Gods bevel, ofte goedwillige toelating wel over een komt, dat de Gemeente, Gode ende in Gods naam werd vergaderd, door die H. Schriften, ſoo als ſy leggen; dan of 't ook behoorde te geſchieden door een woord, dat niet ontwijfelbaar waaragtig is?

XLIII.

Indien 't laatſte is, ſoo toon dat Goddelik bevel, ofte goedwillige toelating, als ook redenen, en ik ſal 'er my op bedenken.

XLIV.

Indien 't eerſte is; ſoo vraag ik verder, of buiten de H. Schriften nog eenig ander woord van die ſelve natuur en waarheid is met het geen, daar God de verkondiging des Evangeliums mede heeft begonnen ende ingeſteld?

XLV.

Indien ja, toon dat, en ik sal 'er my op bedenken.

XLVI.

Indien neen; soo vraag ik verder: of niet dat geschreve Woord Gods, soo als 't is, en legt, een middel zy, om ons in Gods naam, ende gelijk als Gods gesant, het saligmakend geloof in te planten: even gelijk als 't Woord, soo 't was en lag, sonder eenige uytlegginge, daar God de verkondiging des Evangeliums mede heeft begonnen, ende ingesteld?

XLVII.

Indien neen, geef redenen, ik sal se overleggen.

XLVIII.

Indien ja, soo vraag ik verder; of niet het gehoor van dat H. geschreve Woord, soo als 't is en legt, is 't gehoor van Gods woord, door welk den menschen 't saligmakend geloof in Gods naam werd ingeboesemd; even gelijk als 't gehoor van Gods woord, door welk hy de eerste verkondiging des Evangeliums heeft begonnen ende ingesteld?

XLIX.

Indien neen, geef reden, ik sal se overleggen.

L.

Indien ja, soo vraag ik verder, of niet (voor soo veel 't gehoor aangaat) het bloot gehoor van dat H. geschreven Woord genoegsaam zy, om den mensche in Gods naam en last, het salig-makend geloof te doen hebben?

LI.

Indien neen; soo vraag ik verder: of 't geen 'er werd bygedaan, beter, soo goed, of slegter is?

LII.

Indien beter: toon waar het is, ik sal 'er my op bedenken.

LIII.

Indien soo goed, toon waar, en ik sal 'er my op bedenken.

LIV.

Indien slegter; soo vraag ik verder: of 't van de selve natuur en waarheid is, als 't gehoor van dat gansch waaragtig onfeilbaar Woord?

LV.

Indien ja, toon het; en dan sal ik vragen, of men ietwes soodanig slegter mag noemen?

LVI.

Indien het van de selve natuur en waarheid niet en is, soo vraag ik verder: of God in de H. Schrift bevolen, ofte goedwillig toegelaten heeft, dat ymant in Gods naam, ende als sijn gesant, by sijn H. Woord soude

voegen eenig niet ontwijffelbaar woord, op dat door 't selve vervuld soude werden 't geen quansuis ontbreecken soude aan Gods woord, om door desselfs bloot gehoor het saligmakend geloof te konnen veroorsaaken?

L V I I.

Indien ja, toon waar, en ik sal 'er my op bedenken.

L V I I I.

Indien neen; soo ist seeker, dat men dusdanig woord niet en mag in Gods naam, ofte als sijn gesant, by Gods geschreve woord voegen, ende dat men dienvolgende op 't 50ste Lid had behooren te seggen *Ja.*

L I X.

Dit *ja* oversulks vast staande, soo vraag ik verder; of men 't gehoor van dit woord niet moet gebruiken, als een opregt middel, om in 't openbaar de menschen tot het saligmakend geloof te brengen?

L X.

Indien neen, geef redenen ik sal'er my op bedenken.

L X I.

Indien ja; soo vraag ik verder: of 'er buiten dat gehoor nog wel eenig ander openbaar middel zy, datmen uyt Gods bevel ofte goedwillige toelating, in Gods naam, ende als Gods gesant soude konnen gebruiken?

L X I I.

Indien ja; toon dat middel, als ook Schriftuur-plaatsen van dat bevel of toelating, en ik sal 't overleggen.

L X I I I.

Indien neen; soo vraag ik verder: Of dan de Predikers, volgens eenig goddelik bevel of toelating, 't gehoor hunner Predikatien, uyt niet ontwijfelbare woorden bestaande, gebruiken mogen als een openbaar middel, om den menschen 't saligmakend geloof in Gods naam in te planten, ja 't selve stellen, boven 't openbaar gehoor van Gods woord, daar 't nogtans klaar is, dat de woorden eener, die in Gods naam spreekt, gansch en gaar waaragtig moeten weesen, ende dat sy bekennen de hunne soodanig niet te zijn?

L X I V.

Indien ja; toon die Schriftuur-plaatsen van dat bevel, of de goedwillige toelating, als ook redenen, en ik sal 'er op denken.

L X V.

Indien neen; soo vraag ik verder: hoemen dan, in soo een stand der Kerken, 't gehoor der Predikatien op het bequaamste soude konnen afschaffen, op dat het hier naar niet meer voor het opregte woord Gods, ende als de voornaamste dienst des Evangeliums, den Volke in Gods naam ten onregt werde voorgedragen?

LXVI.

Indien hier toe raad is, wenste ik wel, datse voor den dag wierde gebragt, om my 'er op te bedenken.

LXVII.

Indien 'er nietwes werd voortgebragt; soo vraag ik verder: of niet Gods geschreve woord, soo als 't legt, een genoegsaam uitwendig middel is, om ons in Gods naam ter saligheid te brengen?

LXVIII.

Indien neen; geef redenen, en dan sal ik sien, of se niet en werden om verre gestoten, door het geen van 't 50ste tot het 58ste Lid werd gesegt.

LXIX.

Indien ja; soo vraag ik verder: of in 't selve geen melk voor kinderen, brood voor jongelingen, en wijn voor Vaderen in Christus te vinden is?

LXX.

En dit niet konnende ontkend werden, soo vraag ik verder: of dat bequaam voedsel uyt het gehoor van Gods woord alleen kan gehaald werden, sonder eenig ander uitwendig middel in Gods naam te gebruiken?

LXXI.

Indien neen; soo vraag ik verder: is 't om des H. Schrifts onvolmaaktheid, wijdluftigheid, duisterheid; (ten opsigt der menschelike swakheid) of ist om dat God ergens verboden heeft, in soodanig een stand der Christenheid, uit de H. Schrift alleen sijn bequaam voedsel te rapen?

LXXII.

Ist om de onvolmaaktheid? soo vraag ik waar die in bestaat, dewijl 'er melk, brood, en wijn, &c. in is, als mede, wie die onvolmaaktheid in Gods naam ende als Gods gesant soude konnen regten, en met wat voor een woord dat geschieden soude?

LXXIII.

Indien met een ontwijfelbaar woord; soo vraag ik: of 'er buiten de H. Schrift soodanig een woord is? indien ja toon het, ik sal 'er my op bedenken.

LXXIV.

Indien met een niet ontwijfelbaar woord, soo vraag ik verder, of dat geschieden soude volgens eenig Goddelik bevel, ofte goedwillige toelating?

LXXV.

Indien ja toon dat Goddelik bevel, of goedwillige toelating, en ik sal 'er my op bedenken.

Ende overleg daar en boven, 't geen hier vooren is bygebragt, voor de genoegsaamheid en volmaaktheid der H. Schrift, gy sult 'er sien, datse

niet

niet en kan nog mag in Gods naam gebeeterd werden, door een woord dat niet gansch ontwijfelbaar is.

L X X V I.

Indien neen; soo ist dan seeker, dat dit bequaam voedsel uyt het gehoor van Gods woord alleen kan gehaald worden.

L X X V I I.

Ist om de duisterheid? soo vraag ik verder: waar die in bestaat, en waarom de Heer een soodanige duisterheid in de H. Schrift heeft gelaten, ende op wat manier de selve kan weg genomen werden, ende dat soo seeker, dat men 'er niet aan kan twijfelen? als mede, of 'er eenige van Christus ingestelt ende geroepen zijn, om de selve in Gods naam weg te neemen? eindelik wie die geene zijn?

L X X V I I I.

Indien 't huidendaags prediken soodanig middel is, om die duisterheid weg te neemen; soo vraag ik: of de dienaren alle de duisterheid, of een gedeelte der selver konnen wegnemen?

L X X I X.

Indien men 't eerste segt; soo vraag ik: of alle de dienaren te samen, dan of eenige in 't bysonder het selve ook konnen doen? indien ja, toon die dienaren, en ik sal dan hunne quansuis wettige sending, beroep, commissie ende magt om sulks te doen, ondersoeken.

L X X X.

Indien men 't laatste segt; soo vraag ik: of sy het gedeelte, even daar sy toe geroepen zijn, kennen?

L X X X I.

Indien ja; soo vraag ik; of de duisterheid, daar sy toe geroepen zijn, alleen bestaat in dingen die ter saligheid noodsakelik zijn, dan of sy 'er sig buiten strekt?

L X X X I I.

Indien men het eerste segt; soo vraag ik verder: of dan, 't geen ter saligheid noodsakelik is, niet klaar van God in de H. Schrift is gesteld, voor kinderen, jongelingen, en Vaderen, die de selve maar in de vreese Gods hooren ofte lesen?

L X X X I I I.

Indien neen, soo wijkt gy van alle de openbaare belijdenissen uwer Kerken, en soo voegt gy u in dat stuk by de Pausgesinden. Dog indien gy niet te min by die mening blijft, soo vraag ik verder: of sy die duisterheid souden wegnemen door een gansch ontwijfelbaar woord, of door een ander? en of sy wel weten, wat juist ter saligheid noodsakelik is? namentlik, of aan yder een de selve dingen, of andere, of meer of minder,

noodſakelik zijn? en welke, of hoe veel, of hoedanige aan yder een juiſt ter ſaligheid noodſakelik zijn?

L X X X I V.

Indien ſy dit alles weten, ſoo verſoek ik, dat ſy dit by geſchrift ſtellen, en dat ſy met een klaarlik bewijſen, dat eeven dat ſelve, en meer nog min noodſakelik is, en dan ſullen wy 'er ons op bedenken.

L X X X V.

Indien men ſegt; dat ſy 't niet en weten; ſoo vraag ik; hoe zy, die de paalen van hun beroep niet en weten, ende die by gevolg tot meer of min konnen geroepen zijn dan ſy meenen, konnen weten, wat hen in Gods naam te verklaren bevolen is? en ſeg, dat in ſoo een geval niets Gods naam waardigs, kan of mag gedaan worden.

L X X X V I.

Dog indien men op het 81ſte Lid ſegt, dat hun beroep ſig ook over de onnoodſakelike dingen uitſtrekt; ſoo vraag ik, hoe ſy, daar ſy die juiſt ter ſaligheid noodige dingen niet en weten, de onnoodſakelike kennen konnen; en daar na vraag ik nog, of ſy om alle duiſtere onnoodſakelike, of om een gedeelte der ſelver te verklaren geroepen zijn?

L X X X V I I.

Indien om alle, ſoo verſoek ik, dat ſy 't doen; en dan ſal ik 'er my op bedenken.

L X X X V I I I.

Indien om een gedeelte, ſoo vraag ik, of ſy dat gedeelte juiſt kennen?

L X X X I X.

Indien ja, ſoo verſoek ik, dat ſy 't by geſchrift ſtellen, en met een klaarlik bewijſen, dat ſy nog tot meer, nog tot min geroepen zijn: als dat gedaan ſal zijn, ſal ik 'er my op bedenken.

X C.

Indien neen, ſoo vraag ik: hoe ſy dan weten konnen, dat ſy de palen huns beroeps nog te buiten gaan, nog vernauwen? want een Geſant voorwaar ſijn commiſſie weten moet, ende ſig 'er naa dragen. Waar uit blijkt, dat men op het 79ſte Lid had behooren *ja* te antwoorden.

X C I.

Ende daarom keer ik weder tot het 65ſte Lid; en vraag of men, in plaats van het huidendaags prediken, welk in Gods naam gepleegt werd, niet en behoord in de openbare Godsdienſt, die in Gods naam geſchieden moet, te gebruiken het leſen, ofte hooren van Gods woord alleen?

X C I I.

Indien men ſegt, dat de Predikatie, ende het geſchreve woord Gods beide behoord gebruikt te werden, ſoo verſoek ik, dat het Goddelik bevel,

vel, ofte goedwillige toelating werde aangewesen, en dan sal ik 'er my op bedenken.

XCIII.

Indien de predikatie, in plaats van Gods geschreve woord, soo vraag ik, of sy de geheimenis der ongeregtigheid, die in de H. Schrift geen grond heeft, niet en merken? of staat 'er ietwes in de H. Schrift, van een niet ontwijfelbaar in plaats van een gansch waaragtig woord te gebruiken, soo seg waar, en ik sal 't overleggen?

XCIV.

Indien Gods geschreve woord in plaats van de Predikatie moet gebruikt werden; soo vraag ik: of niet Gods woord alleen een volkome Catechismus en belijdenis in Gods naam is, voor alle Christenen, na welk al hun Godsdienst behoord ingesteld ende bepaald te worden?

XCV.

Indien neen; soo vraag ik: of 'er in de Christenheid wel eenig ander woord is, dat beter, of alsoo wel voor dusdanig een Catechismus ofte Belijdenis kan strekken?

XCVI.

Indien ja, toon het, en ik sal 't overleggen.

XCVII.

Indien neen; soo vraag ik verder: of men in de Christenheid dan, volgens eenig Goddelik bevel, ofte goedwillige toelating, die gewoonelike Catechismen ofte Belijdenissen in Gods naam gemaakt ende gebruikt heeft, om 'er alle Godsdienst mede te bepaalen?

XCVIII.

Indien ja; geef redenen, en toon in de H. Schrift het gebod ofte goedwillige toelating, en dan sal ik 'er my op bedenken.

XCIX.

Indien neen; soo vraag ik verder; hoemen dan de Catechismen ofte Belijdenissen van die hooge, en quansuis ontwijfelbare geloofwaardigheid, bequamelik soude konnen af setten?

C.

Die eenige raad weet, breng se voor den dag, ik sal se overleggen.

CI.

Indien 'er nietwes werd voortgebragt, soo vraag ik; of in soo een stand der kerken, de H. Schrift alleen soo als sy legt, niet genoegsaam is, om alle ontwijfelbare Godsdienst in Gods naam te plegen?

CII.

Indien neen, geef reden, ik sal se overleggen.

C I I I.

Indien ja; soo vraag ik verder, en seg. Dewijl men 'er heeft 't gepredikte woord Gods, waar in melk, brood, en wijn word voorgedragen, en gesangen, gebeden, H. beloften, en verbonden met God, heeft men 'er dan niet aller Christenen Godsdienst, en dienvolgens ook Catechismen en belijdenissen na welke die Godsdienst in Gods naam bestierd kan en moet werden?

C I V.

Indien neen; geef reden, ik salse overleggen.

C V.

Indien men 'er aan kan twijfelen, soo vraag ik: indien ymant over de beloften en dreigementen, in de H. Schrift begrepen, met God een verbond inging, belovende alsoo ernstig als hy aan de selve wil deel hebben, sijn wetenschap, geloof, en werken te sullen bestieren (soo verre God hem genade mede deeld) naa 't voorschrift van sijn woord alleen, soo in 't openbaar, als in 't heimelik gehoord, sou die een onfeilbare belijdenis en Catechismus hebben, wiens gelijk of beter ten dien einde niet te vinden is?

C V I.

Indien gy evenwel twijfeld, geef reden, waarom, en ik sal 'er my op bedenken.

C V I I.

Indien ja, soo vraag ik verder: of 't met Gods bevel, ofte goedwillige toelating over een komt, dat dese belijdenis in plaats van de gewoonelike, ofte de gewoonelike in plaats van deese werde gebruikt?

C V I I I.

Indien beide slags Catechismen moeten of konnen gebruikt werden, soo versoek ik, dat het gebod ofte toelating in de H. Schrift getoond werde, ik sal 't overleggen.

C I X.

Indien de gewonelike, soo versoek ik 't selve.

C X.

Dog indien in plaatse van die twijfelbare, Gods geschreve Woord voor een ontwijfelbare Christen-catechismus behoord gebruikt te werden, soo vraag ik; of dan niet alle andere Catechismen, voor soo veel sy in Gods naam werden voorgesteld, om de menschen te voeden, en hun Godsdienst te bestieren, behooren afgeschaft en verdelgd te worden?

C X I.

Indien neen, geef reden, ik sal se overleggen.

CXII.

Indien ja; soo vraag ik verder; of de menschen, die soo verkeerdelik in Gods naam hebben gepredikt, Catechismen gemaakt, &c. uit de H. Schrift eenig bevel, ofte goedwillige toelating souden konnen toonen, waar mede aan dusdanige menschen regt en magt gegeven is, om in Gods naam, ende als Gods gesanten Kerken te vergaderen, ende die na hunne Leiturgien, ofte Formulieren, Consistoriale, Classicale, en Sinodale acten te regieren, ende dienvolgende om Bisschoppen, Herders, Leeraars, Ouderlingen, Armbesorgers, ende andere Kerkendienaren in te stellen?

CXIII.

Indien ja, toon dat, en ik sal 't overleggen.

CXIV.

Indien neen, soo vraag ik verder: of sy niet te min, volgens eenig Goddelik bevel of goedwillige toelating, dat regt ende magt tot sig trekken?

CXV.

Indien ja, toon het; indien gy twijfeld, geef redenen, op dat ik 't een en 't ander overleggen mag.

CXVI.

Indien neen; soo vraag ik verder: of 't niet goed waar, dat die gewaande magt en regt der dienaren weg genomen wierde?

CXVII.

Indien neen, geef redenen, ik sal se overleggen.

CXVIII.

Indien ja, soo vraag ik; hoe men 't in dese stand der kerken bequamelik soude wegneemen?

CXIX.

Indien gy daar toe eenig middel weet, seg het, ik sal 't overleggen.

CXX.

Indien 'er nietwes werd voortgebragt; soo vraag ik verder: Of een Kerk, die van haar begin, en soo voorts, het gepredikte woord, waar mede het Evangelium eerst ingesteld ende begonnen is, ontbeert heeft; ende die haar eigen twijfelbaar woord, onder den tijtel van 't gepredikte woord Gods, in sijn plaatse gesteld heeft; ende die 't gehoor van haar woord, boven 't gehoor van Gods geschreve woord geset heeft; ende die daar en boven hare Catechismen, Belijdenissen, Leiturgien, Formulieren, als mede hare Consistoriale, Classicale en Sinodale acten, in Gods naam, ende als bevel hebbende gebruikt, om soo doende Kerken te vergaderen ende te bestieren, wel met eenige reden kan gesegt worden, niet vervallen te zijn van Christus instellinge, aangaande het beloofde

woord;

woord; ende dat sy ten dien opsigt (aangaande de beloofde Geest, sal ook op sijn plaats bewesen werden) niet afvallig is?

CXXI.

Indien ghy eenige redenen hebt om te seggen datse niet afvallig is, geef die redonen, ik sal se overleggen.

CXXII.

Indien men toestaat, dat sy afvallig is; soo vraag ik verder: of soo een Kerk haar afval kan beteren, sulks by voorbeeld sy het eerste gepredikte ontwijffelbaar woord, daar het Evangelium eerst mede verkondigd is geweest, wederom in de Christelijke kerke behoorlik soude konnen herstellen?

CXXIII.

Indien ja, soo bid ik, dat sy 't doe, en dan sal ik my daer over bedenken.

CXXIV.

Indien neen; soo vraag ik verder: of God ergens in de H. Schrift bevolen, ofte goedwillig toegelaten heeft, dat soodanige afvallige Kerk, eenigsints in sijn naam vergaderingen opregten ende bestieren soude?

CXXV.

Indien ja, toon het, en ik sal 't overleggen.

CXXVI.

Indien neen, soo vraag ik verder: of sy 't selve dan wel doen mag, alleen uit een Kerkelike magt uit naam van yder der Lidmaten, ende uit het regt van een gemeen beroep?

CXXVII.

Indien ja, toon het Goddelik bevel, ofte goedwillige toelating, ik sal 'er my dan op bedenken.

CXXVIII.

Indien neen, soo vraag ik verder: of sy 't dan wel doen mag in Gods oogluiking ende verdraagsaamheid? sulks een dwaling in die kerk kan en moet geduld werden, als sy maar soo veel als doenlik is, de naast aan ontwijfelbare waaragtige woorden voegd by de gansch en gaar ontwijfelbare?

CXXIX.

Indien ja, toon het gebod, ofte goedwillige toelating om dat te doen, en ik sal 'er my op bedenken.

CXXX.

Indien neen, soo vraag ik verder: of men in deese afvallige stant wel een Kerk opregten, vergaderen, ende bestieren mag?

CXXXI.

Indien neen, geef redenen, ik sal se overleggen.

CXXXII.

Indien ja, soo vraag ik verder: hoe sou 't bequamelik konnen geschieden?

CXXXIII.

Weet gy 't, maak het bekend, ik sal 't overleggen.

CXXXIV.

Indien 't niet werd bekend gemaakt; soo vraag ik; of het *ja* van het 128ste Lid, niet eenigsins en by gevolg uit de H. Schrift te trekken is?

CXXXV.

Eer gy *neen* antwoord, versoek ik, dat gy de H. Schrift eerst wel doorsoekt: en segt gy 't dan evenwel, soo versoek ik, dat gy my bekend maakt, op wat andere manier men de Kerken in dese afvallige stand, volgens de H. Schrift soude konnen opregten, vergaderen, ende bestieren, en ik sal 't overleggen.

CXXXVI.

Indien gy *ja* antwoord, soo vraag ik, of het in een deel, of de geheele H. Schrift door te vinden is?

CXXXVII.

Indien die Schriftuur-plaatsen maar in een gedeelte zijn, soo versoek ik, dat se bekend werden gemaakt, en dan sal ik vragen; of het klaarlik blijkt, dat 'er gansch geen andere Schriftuur-plaatsen van dese sake sprekende zijn, om dese gansche saak te overdenken?

CXXXVIII.

Indien sy door de gansche H. Schrift verspreid zijn, soo vraag ik; of men volgens een deel der Schriftuur-plaatsen, of volgens al te samen moet oordeelen?

CXXXIX.

Indien volgens een deel, geef redenen, ik sal se overleggen: en vraag ondertusschen, hoe gy verseekerd kond zijn in u oordeel, dewijl misschien in de overgeslagene plaatsen voor het tegendeel meerder bewijs is, of ten minsten, dat sy u geen andere manier in gedagten souden brengen? en of men uit een gedeelte der Schriftuur-plaatsen van dese gansche saak bondig oordeelen kan?

CXL.

Indien volgens alle te samen, soo vraag ik: of die alle, en yder in 't bysonder seer wel na de gaven, die in onse afvallige kerken zijn, konnen geweten worden; ten zy, 't geen in de Schriftuurplaatsen van dese sake sprekende, klaarlik, en 't geen 'er by gevolg in staat, voor en tegen, nevens malkanderen over werd geset, en dat volgens de grondtaalen, de Chaldeeuse verklaring, de Griexe, Syrische, Arabische, Moorsche, en

Armenische oversettingen (want 't is een saak, die 't gansche Christendom raakt) als mede de oude ende nieuwe Hebreeusche, Griexe, Latijnsche, &c. Uitleggers: Kort, ten zy men alle geestelike en letterlike behulpselen gebruikt, om sonder eenig vooroordeel sijn uitspraak te doen, voor die zijde, op welke de klare waarheid sal blijken?

C X L I.

Indien men segt, dat sulk een moejelik ondersoek niet noodig is, soo versoek ik, dat men een ander even-seeker-middel aanwijse, ik sal 't overleggen.

C X L I I.

Indien men bekend, dat men nu door geen ander middel als dat, iets seekers seggen kan, soo vraag ik; of men weet, dat ymant dit gedaan hebbe?

C X L I I I.

Indien ja, soo noemtse.

C X L I V.

Indien neen; soo vraag ik; of 't niet klaar is, waarom 'er soo veel dwalingen in de Christenkerken sijn ingesloopen? namelik om dat de dienaren sig hebben uitgegeven voor Gods gesanten, ende hunne leeringen voorgesteld in Gods naam, als of 't noodsakelik waar, daar stip by te blijven: sulks de toehoorders yverende voor hun Leeraars, na de verscheidentheid der selven, sig in veelen hebben gescheurd: daar sy in tegendeel niet dan uit magt van een gemeen kerkelik beroep, ende hunner onbequaamheid bewust zijnde, met de diepste nederigheid van hun gemoed, in Gods oogluiking Kerken vermogten op te regten, ende te bestieren?

Ook vraag ik, of 't voorgaande een onmogelike saak is?

C X L V.

Indien ja; soo seg ik ook; dat het in dese afvallige stand onmogelik is, eenige kerken behoorlik op te regten, te vergaderen, ende te bestieren: want indien men anders doet, hoe sal men weten, of het wel is?

C X L V I.

Indien neen; ende indien men 'er voor reden byvoegd, dat weinig plaatsen in de H. Schriftuur van dese afvallige opregting, vergadering, en bestier der Kerken in Gods oogluiking handelen; dewijl de H. Schrift niet hier om, maar om den opregten ontwijfelbaren Godsdienst t'enemaal in Gods naam in te voeren, ende te bewaren gegeven is; soo vraag ik verder: of de kerken, die de voorseide middelen hebben versuimt, voorseker konnen weten, dat sy behoorlik opgeregt, vergaderd, ende bestierd sijn geworden, en nog werden?

CXLVII.

Indien ja, geef reden, en ik sal se overleggen.

CXLVIII.

Indien neen; soo vraag ik verder: of een yder sig niet sorgvuldig wagten moet, van de hedensdaagse Predikatien, Catechismen, Belijdenissen, Sacramenten, veragting ende verbanning aller andere Kerken, van 't senden en beroepen der Leeraren, 't geloof te ondersoeken, Kerken te bestieren, de kerkelike tugt te gebruiken, van Leiturgien, Consistoriale, Classicale acten; de Overheid tot het straffen der geener die sy Ketters en Scheurmakers noemen, aan te hitsen; 't volk openbaarlik te segenen; als Christus gesanten aan God openbare gebeden voor 't volk uit te storten; geestelike gesangen te maken, om die in de Kerken te doen singen; van de Formulieren des Doopsels, H. Avondmaals, bevestigingen der Dienaren, Ouderlingen en Diaconen, des Houweliks; verbanninge ende aanneminge der Ledematen; affettinge der Dienaren, Sieketroost, Huisgebeden: van de Formulieren aangaande het instellen van Vast, Bede, ofte Heilige dagen, ende andere gewoonten en ceremonien? Alle welke dingen en Formulieren, van de Dienaren, quansuis als Gods gesanten gemaakt ofte gepleegd werden. Als mede, of men sig niet seer heeft moeten wagten, ende nog moet, van de oversetting der H. Schrift, geschreve uitleggingen, ende Predicatien; van die gemeene hooftstukken der Religie, disputatien, ende andere diergelike dingen den volke in handen te geven, even of sy van Gods gesanten gemaakt waren: van Schoolen en Akademien op te regten, ende te bestieren: van 't Leeraars Bacalaureus, en Professors ampt in de Theologie, van magt over de boeken te oordelen, de selve te verbieden, ofte te laten drukken; Voorlesers, Voorsangers, en Sieketroosters te stellen: het ommegaan met Christenen van andere vergaderingen te verbieden, ende de onderlinge openbare stigtingen der Christenen onder een te beletten: openbare belijdenis den Christenen af te vorderen; manieren voor te schrijven, om de dwalende, ofte onwetende te bekeeren; ende soo voorts van alle andere dingen, die niet en mogen in Gods naam gepleegd werden, sonder een voorgaande behoorlik beroep, om de selve in Gods naam te doen; ende met Gods oogluiking uit een kerkelijke van-yder-der-lidmaten-af-dalende magt ook niet en mogen geschieden, sonder al voorens in 't werk gesteld te hebben 't voorseide sorgvuldig ondersoek van 't behoorlik kerkbestier, geduerende dese afvallige stand?

CXLIX.

Indien men 'er sig niet van wagten moet, geef redenen, ik sal 'er my op bedenken.

C L.

Indien ja, ſoo vraag ik verder: of men ſig over de perſonen, die hier aan ſchuldig zijn, niet en behoord te erbarmen, dat ſy evenwel in deſe afvallige ſtand, ſoo heftig voor hun ſaken ſtrijden, ende ſig ſoo heerſch en meeſteragtig tegen alle die van ander gevoelen zijn, dragen, ſig de eigenſchappen van de opregte dienaren Gods toeſchrijvende, ende ſlaande, ſoo veel hun mogelik is, de handen aan het beſtier des Lands, onder de dekmantel van de Kerk in Gods naam op te regten, ende te beſtieren, hoe wel ſy in geen van alle deel nog lot hebben?

C L I.

Indien neen, geef reden, ik ſal ſe overleggen.

C L I I.

Indien ja, ſoo vraag ik: wat een Chriſten menſch nu ter tijd houden moet van de Kerk, daar hy in is; dewijl ſy alle, hoe wel de een meer als d'ander, hier aan ſchuldig zijn?

C L I I I.

Indien hier ietwes werd op geantwoord, ſoo ſullen wy 'er ons op bedenken.

C L I V.

Indien niet, ſoo vraag ik verder; of men ſe dan niet alle voor onvolmaakte, en laatdunkende moet houden? Voor onvolmaakte; om dat heur het ontwijfelbaar waaragtig geſproken woord, dat in Gods naam kan voorgedragen werden, ontbreekt: voor laatdunkende; om dat ſy hunne predikatien, die niet ontwijfelbaar waaragtig ſijn, gebruiken in plaats van het ontwijfelbaar waaragtig woord, dat in de openbaren Godsdienſt alleenig voorgedragen mag werden: Ende om dat ſy ſig de magt toemeten, om alleenig in de Kerke te ſpreken, ende de andere te doen ſwijgen, tegen 't gebruik van de oude Joden, ja Chriſtenen, die 't van de ſelve ten deelen ontleend hadden, (*a*) welk gebruik der eerſte Chriſtenen, den ontwijfelbaren beſtier der Apoſtelen onderworpen was; ende als dien Chriſtenen dit kragtig beſtier ontbrak, ſoo en leiden ſy niet alle Capittelen die hen voorquamen, ſonder onderſcheid uit, gelijk als men nu, ende ſeer qualik, doet. Ten anderen; of men ſe niet voor laatdunkende moet houden, om dat ſy, dit niet tegenſtaande, all' hun dingen in Gods naam doen?

(a) 1 *Cor.* 14.

C L V.

Indien neen, geef redenen, waarom niet: en ſeg met een, voor wat Kerke men ſe dan houden moet, op dat ik 'er my op bedenken mag.

C L V I.

Indien ja, ſoo vraag ik verder; of, en hoe men met die kerken gemeenſchap houden mag?

CLVII.

Indien gy 'er ietwes van weet, maak het bekend, ik sal'er my op bedenken.

CLVIII.

Indien niet; soo vraag ik verder: Dewijl soodanige dienst, in Gods name voorgesteld, de waaragtige Godsdienst niet en is, of men dusdanige vergaderingen, soo lang sy uit onwetenheid sondigen, na den aard der liefde houden mag, voor Vergaderingen, geduerende de afvallige stand, in Gods oogluiking opgeregt; ende vergaderd door een Kerkelike magt, en 't regt van een gemeen beroep, uit naam van yder der Ledematen? Dat is te seggen, voor Vergaderingen, in de welke niemand uit Gods naam, maar een yder uit sijn eigen, als een Lid der vergaderinge spreeken mag, tot stigtinge sijnes naasten, (*a*) en daarmen gemeenschap mede mag houden, als men 'er dit op past: *veragt de Prophetien niet; beproef alles, bewaar het goede:* als ook in de Sacramenten, die gebruikende voor opentlike Belijdenissen, dat wy onse saligheid in Christus dood en opstandinge soeken, sonder eenig opsigt te hebben op de personen, die se bedienen?

(a) *1 Cor.* 14.

CLIX.

Indien neen, geef reden, en seg met een, voor hoedanige men se dan houden moet, ik sal 't overleggen.

CLX.

Indien ja, soo vraag ik verder: of men sus altijd met die vergaderingen gemeenschap houden moet?

CLXI.

Weet gy ietwes, maak het my bekend, ik sal 't overleggen.

CLXII.

Indien niet, soo vraag ik verder: of men langer tijd met die vergaderingen gemeenschap houden mag, dan sy van noden hebben, om hun Godsdienst te ondersoeken, af te schaffen, ende den dienst der oogluiking in de plaats te stellen? Maar als sy 't selve versuimende, ofte die raadgevers hatende, bevonden werden hardnekkig te zijn; of yder Christen mensch niet genoodsaakt is, sig dan van die vergaderingen te scheiden, ende die te houden, niet voor Gods kerken, maar voor moedwillige vergaderingen, daar een Godvreesende, ende alleen Gods woord volggerige ziel niet en behoord in te komen?

CLXIII.

Indien neen, geef redenen, ik sal se overleggen.

CLXIV.

Indien ja; soo vraag ik verder: of men stilswijgens, of met een openbare

bare aansegging moet scheiden? indien 't laatste: of men 't terstond moet te kennen geven, dan of men eerst stilswijgens moet scheiden, en daar na 't selve bekend maken?

C L X V.

Indien stilswijgens, geef redenen, ik sal se overleggen.

C L X V I.

Indien met een opentlik aanseggen, 't sy voor of naar, soo vraag ik verder: hoe een Christen, van die ydele vergadering gescheiden zijnde, sig in 't stuk van de Godsdienst dragen moet?

C L X V I I.

Weet gy hoe, breng het voor den dag, ik sal 't overleggen.

C L X V I I I.

Indien niet, soo vraag ik verder: of het niet beter is, sijn Godsdienst heimelik, in een goede conscientie, met de H. Schrift, soo als sy legt, te plegen, dan tegen sijn gemoed te zijn in een Vergadering, die een niet-ontwijfelbare dienst in Gods naam pleegt, daar sy anders van overtuigd is?

C L X I X.

Indien neen, geef reden, ik sal se overleggen.

C L X X.

Indien ja; soo vraag ik verder: of dese huisgodsdienst niet en verstrekt voor een openbare, als 'er geen en is, daar een Christen met een goed gemoed kan deel aan hebben?

C L X X I.

Indien gy twijfeld, geef reden van twijfeling, ik sal 'er my op bedenken.

C L X X I I.

Indien ja, soo vraag ik verder: of, en hoe verre een Christen-mensch in die eenige huisgodsdienst volharden moet?

C L X X I I I.

Weet gy ietwes, maak het my bekend, ik sal 'er my over bedenken.

C L X X I V.

Indien niet; soo vraag ik verder: Indien 'er in dese afvallige stand een vergadering waar, die de H. Schrift alleen tot een Catechismus, en tot een eenig middel des Godsdienst, in Gods naam voordroeg: dat is, die wel overwogen, ende in 't werk gesteld hebbende, 't geen in 't 140ste Lid is gesegt, de H. Schrift alleen gebruikte tot een middel, volgens welk sy met een kerkelike magt, en 't regt van een gemeen beroep, uit naam van yder der Ledematen, met Godes oogluiking een Kerk vergaderde, ende bestierde, sou dusdanig afgescheide Christen niet wel doen sig 'er by te voegen, om God in 't openbaar met veelen te dienen, te loven ende te belijden;

lijden; op dat sijn evennaasten, door die gemeene fondamenten gestigt zijnde, opgewekt mogten werden, om insgelijks te doen, ende dat Gods wil soo doende, eenpaarlik op aarden, na de gaven van de Kerk, in die vergadering mogte geschieden, gelijk als in den hemel?

CLXXXV.

Indien neen, geef reden, ik sal se overleggen.

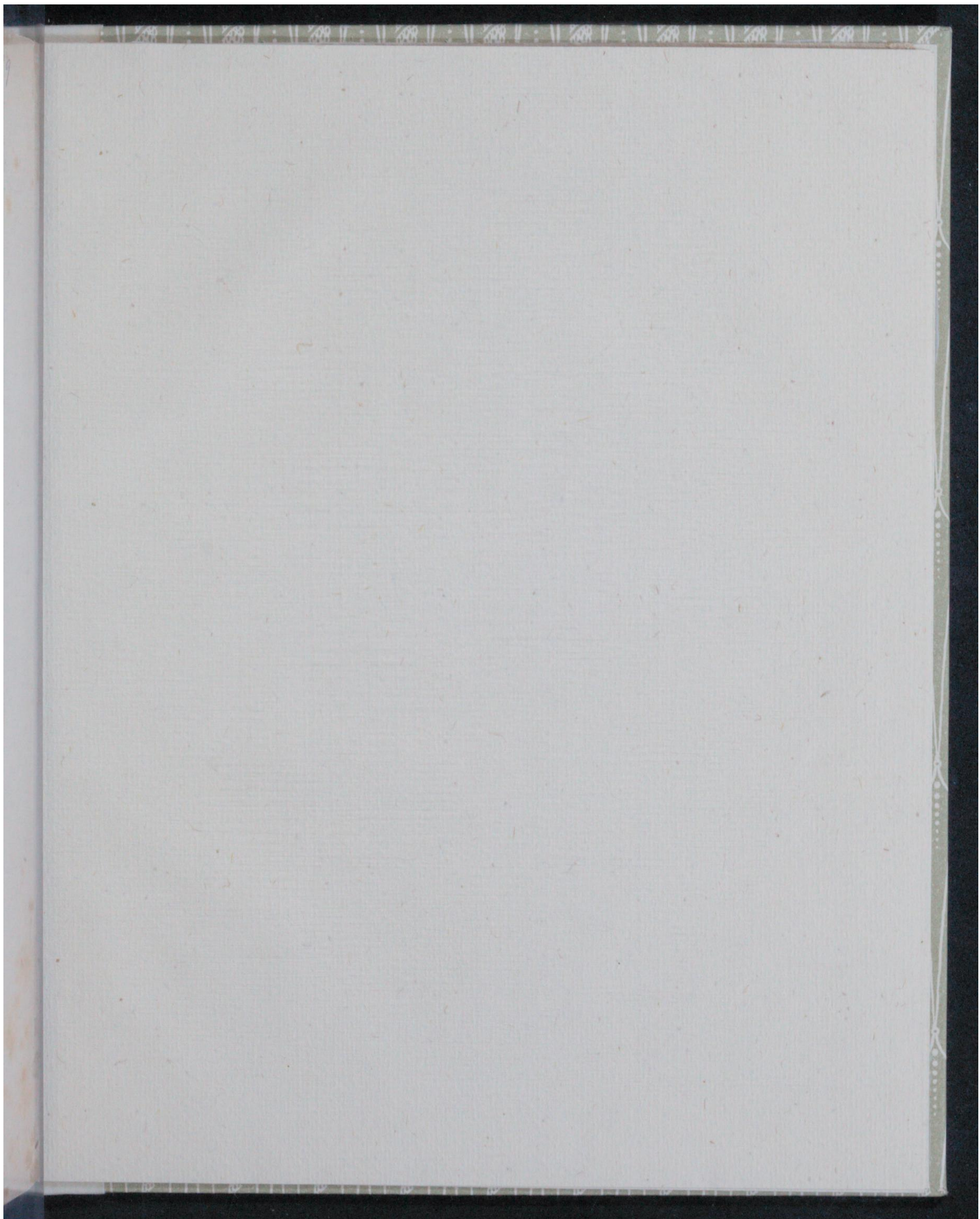
CLXXXVI.

Indien ja, soo is 't genoeg: want dan is men tot een anderen openbaren Godsdienst gebragt; namelik van onse hedendaagse, van naturen oproerig, onvolmaakt en laatdunkende, plegende een niet ontwijfelbare Godsdienst, en nogtans hare predikatien, Catechismen, Belijdenissen, &c. in Gods naam, dat is, als Gods gesanten uitgevende, tot den Godsdienst in 't 174ste lid en elders beschreven.

CLXXXVII.

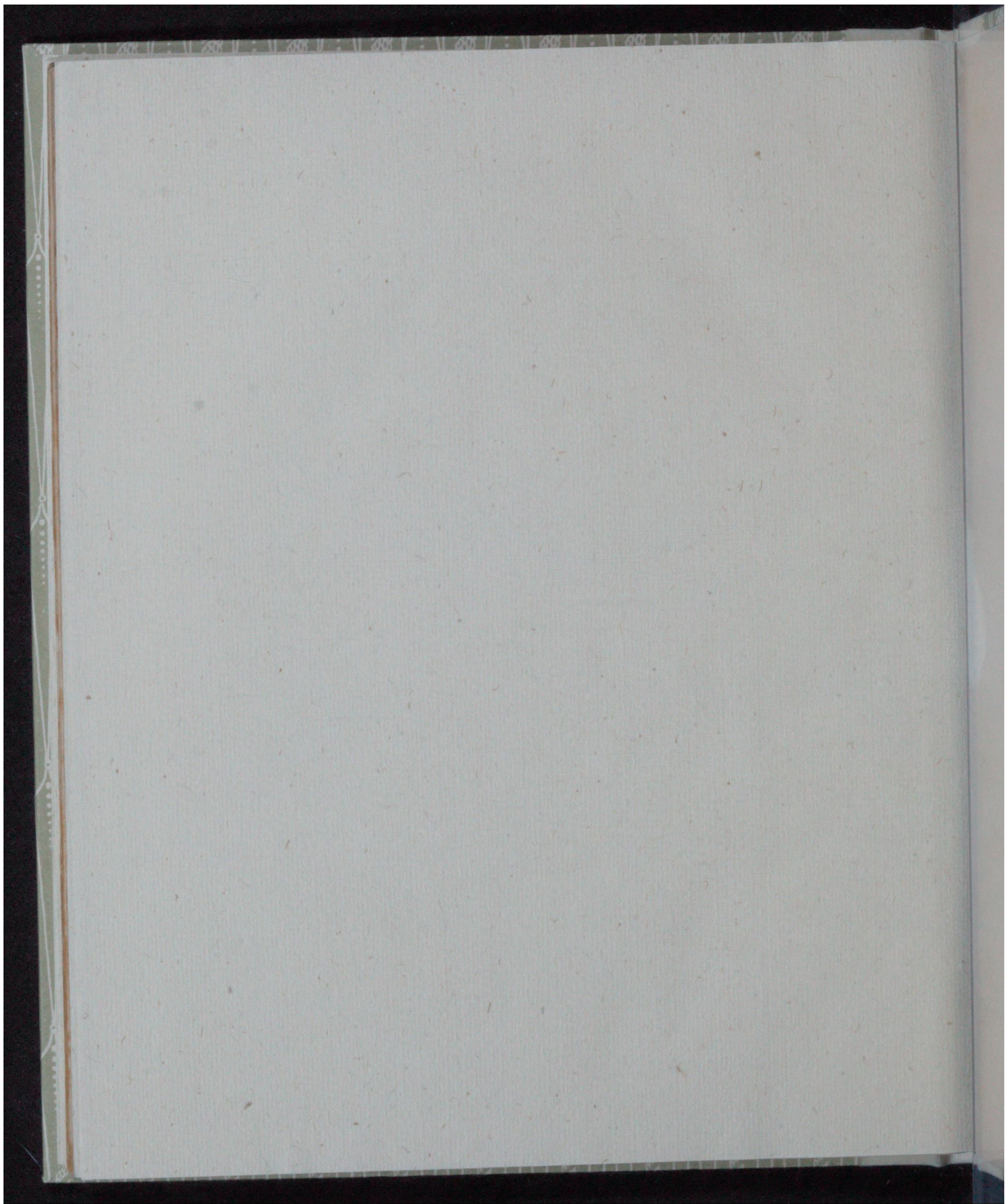
Dit zijn de vragen, die ik nu de Gemeente, ende de Dienaren heb willen voorstellen: waar op nog een wijdluftige afleiding behoorde te volgen; mitsgaders een toepassing op 's menschen leven na yders gelegentheid. Ende dan soude my nog overig zijn te handelen, van het tweede hulpmiddel, om de Kerk behoorlik te bestieren; namelik Christus Geest, den Kerke ten dien einde beloofd; ende van de nuttigheid des diensts, die in Gods oogluiking soude gepleegd werden: als mede van de menigvuldige ongemakken, die uit den dienst in Gods naam ende met die auctoriteit gepleegd, spruiten. Eindelik soo behoorden de tegenwerpselen beantwoord, ende nog veel andere dingen gedaan te werden. Maar om dat ik nu wil kort zijn, en u antwoord, dat voor behoord te gaan verwagt, soo sal ik 't tot op een ander tijd uitstellen. Vaar wel, en gedenk Gode sonder eenig vooroordeel te geven, 't geen hem toekomt.

EINDE.

Rest. rapp: R 179